

Vierde openbare verslag Opvolgingscommissie rapport 'Ongelijke Leggers'

1. Aanwezigen

De vergadering vond plaats op 27 juni 2022 via MS Teams. Namens de Commissie waren aanwezig:

- Jan Loorbach (voorzitter)
- Anouk Visser-Jong
- Evert-Jan Hulshof
- Nathan Stukker

Afwezig met afmelding:

- Jessica Gal
- Roxane Knetemann

Namens de KNGU en NOC*NSF namen deel:

- Ton Leeggangers (interim-directeur KNGU)
- Michelle Faasen (coördinatie opvolging aanbevelingen KNGU)
- Erik Lenselink (manager corporate affairs NOC*NSF).

2. Introductie

Na een gezamenlijk welkom en introductie van interim-directeur Ton Leeggangers (KNGU) worden de notulen en het verslag van de vorige vergadering integraal bij het dossier gevoegd. Dat geldt ook voor het tussentijdse (derde) verslag van 28 maart 2022.

3. Eerste reflectie door de Commissie op basis van de toegezonden stukken

Met betrekking tot de **tegemoetkomingsregeling** voor de gymnsport wordt geconstateerd dat de regeling vereenvoudigd is sinds deze op 11 april 2022 in aangepaste vorm is gepubliceerd. Op basis van de feedback van oud-turnsters is de indruk dat de drempel om over te gaan tot een aanvraag nu lager is en de beloofde mate van coulance wordt toegepast. Als voorbeeld: de procedure schrijft voor dat er bij voorkeur een gesprek plaatsvindt ter ondersteuning van de aanvraag. Op verzoek van aanvragers is dit in een aantal gevallen omgezet naar een online gesprek of is het gesprek in geheel komen te vervallen, omdat al zoveel ondersteunende stukken aanwezig zijn. Dat dit nu gehonoreerd kan worden beoordeelt de Commissie als een positieve ontwikkeling.

Tegelijkertijd wordt opgemerkt dat er een groep sporters is die het indienen van een aanvraag als een (te) grote stap ervaart. Zij hebben nog nooit eerder hun verhaal verteld en/of daar nooit professionele hulp bij gekregen. Zij realiseren zich eigenlijk nu pas wat de impact is van de ervaringen tijdens hun topsport carrière. Anouk Visser-Jong heeft meerdere vragen gehad van oud-turnsters die aan het begin van dit traject staan en dit als eenzaam ervaren. De weg naar het sportloket van Slachtofferhulp Nederland, die sporters kan helpen met psychische ondersteuning en ook met het schrijven van een narratief, lijken zij nog niet goed te vinden.

De Commissie ondersteunt dat meer gerichte aandacht aan deze groep wordt gegeven.

De algemene conclusie is dat **de communicatie over de beschikbare zorg geïntensiveerd mag worden.**

De weg naar het sportloket moet breder onder de aandacht komen, met als doel de drempel voor oud-turnsters (met name de groep die aan het begin van dit traject staan) verder te verlagen. In sommige gevallen is het aanvragen van de tegemoetkomingsregeling een eerste confrontatie met het verleden en is behoefte aan ondersteuning, een luisterend oor of therapie.

De KNGU zegt toe dit als actiepoint op te zullen pakken: extra communicatie over het sportloket.

De Commissie geeft als indruk dat veel gekoppeld is aan langetermijnvisie visies, zoals de NOC*NSF Sportagenda 2032. Daarom de vraag **wat de KNGU specifiek op de korte en middellange termijn** doet, met name waar het gaat om het creëren van het pedagogisch klimaat en de juiste randvoorwaarden. De KNGU licht toe dat deze thema's uitgewerkt zijn in vier verschillende projecten, op zowel topsport- als breedtesportniveau. Deze projecten krijgen een belangrijke plek in de nieuwe meerjarenstrategie van de KNGU (2023 en verder). Op dagelijkse basis is de pedagogische visie, dus op een andere manier kijken naar je sportaanbod, de rode draad in het denken en handelen van de organisatie. Een aantal concrete veranderingen is het afgelopen jaar in gang gezet, bijvoorbeeld binnen de opleidingen van de DG Academy.

Desalniettemin zijn het voornamelijk visiedocumenten, die hun weg nog moeten vinden **'van papier naar praktijk'**. De KNGU geeft aan daarin nog grote slagen te gaan maken en wil dat graag integraal doen: zowel aan de kant van de sociale veiligheid als aan de pedagogische kant. Een veilige sportomgeving en sportplezier zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. In de praktijk lijkt juist deze verbinding een uitdaging te zijn op zowel het organisatorische vlak als in de communicatie en dienstverlening. De Commissie neemt hiervan met instemming kennis.

De Commissie voert aan dat in de stukken het **betrekken van verenigingsbesturen herhaaldelijk als beperking wordt genoemd**. De bond is afhankelijk van de wil en ontvankelijkheid van verenigingsbestuurders om mee te gaan in de cultuurverandering. De Commissie vraagt welk beeld de KNGU op dit moment heeft ten aanzien van de bereidheid van verenigingen?

De KNGU licht toe dat gezocht wordt naar een vorm om mét clubs te gaan werken, in plaats van (eenzijdig) informatie zenden. Concreet betekent dit dat als eerste stap gewerkt wordt aan een ophaalronde bij clubs, om te peilen waar clubbestuurders, vrijwilligers, trainer-coaches behoefte aan hebben, met name op pedagogische thema's. Er zijn verschillende dwarsdoorsnedes gemaakt op basis waarvan clubs worden benaderd door een onderzoeker. Deze informatie kan gecombineerd worden met andere inzichten, bijvoorbeeld uit de verenigingsmonitor.

De Commissie constateert dat veel werk wordt verzet binnen de sport. Het **thema 'integriteit' is in de sport een grotere beweging aan het worden dan alleen in de gymnsport**. Ook wordt benoemd dat de stap van papier (visie) naar uitvoering nog niet op alle vlakken zichtbaar is. Verenigingen meekrijgen in een cultuurverandering is ontzettend ingewikkeld, dat is ook het beeld van de Commissie.

De vraag kwam aan de orde of er binnen de gymnsport geëxperimenteerd wordt met **sportinhoudelijke innovaties**. Bijvoorbeeld de wijze van jureren en het perspectief van beloning in plaats van puntenaftrek. Verwezen wordt naar andere sporten (skateboarden, atletiek) die met name op de lagere niveaus veel sportinhoudelijke aanpassingen testen. De suggestie wordt gedaan om niet uitsluitend vanuit topsportperspectief (waar veel regels internationaal zijn vastgelegd en wijzigingen complex zijn) te denken, maar juist in praktijksituaties kleine innovaties uit te proberen.

De KNGU antwoordt dat eerste uitwerkingen van de pedagogische aanpak in de gymnsport zichtbaar zijn, bijvoorbeeld in de positieve berichtgeving over het NK turnen (dd. 25/26 juni – red), waar turnsters zelf de veranderingen duiden. **De cultuurverandering moet zichzelf gaan dragen**. De verandering is nog niet diep verankerd en overal duidelijk of integraal aanwezig, maar er zijn steeds meer signalen dat er beweging in zit. In algemene zin heeft de gymnsport, na twee jaar corona, weer wedstrijden en evenementen nodig om zichtbaar te maken wat werkt in een cultuurverandering: het plezier in sport, het enthousiasme en de positieve aanpak van trainer-coaches en een gevoel van veiligheid om je uit te spreken.

De KNGU voegt hieraan toe dat de **wedstrijdssystemen** van de KNGU het afgelopen jaar helemaal zijn herzien, met name voor de jongste jeugd en volledig in lijn met de pedagogische visie op de gymnsport. DG Fundamentals is geïntroduceerd. Bij de ontwikkeling van DG Fundamentals is niet gekeken naar de wedstrijdelementen (winnen, hoogste scores) maar naar de beleving van kinderen: wat vinden ze leuk? Bijvoorbeeld sporten in groepsverband en laten zien wat je kunt, sporten in je eigen omgeving en met je eigen trainingsmaatjes. Deze beleidskeuze en de aan de hand daarvan genomen stappen kan de Commissie goed volgen.

Reflecterend naar de uitkomsten van het Verinorm-rapport: risicofactoren voor grensoverschrijdend gedrag zijn vaker aanwezig rondom de hogere niveaus (talent- en selectiegroepen). Deze groepen hebben wel te maken met het 'oude' systeem omdat daar ook de normering en internationale reglementen van groter belang zijn. Wijzigingen op hogere niveaus vergen internationale samenwerking, aldus de KNGU. Dat vraagt dus om een verhoogde mate van waakzaamheid.

Samengevat: heel veel onderdelen van de opvolging vallen zo in elkaar, dat ze afzonderlijk geen kans van slagen zouden hebben. Dat betekent dat een lange adem nodig is voordat effecten zichtbaar worden en dat aan verschillende subdoelen synchroon moet worden gewerkt.

4. Nazorg en tegemoetkomingsregeling

Nazorg

KNGU en NOC*NSF lichten kort het punt nazorg toe.

Er zijn geen grote bijzondere ontwikkelingen ten aanzien van vorige keer. Er is een korte ronde gemaakt bij alle betrokken zorgpartijen en VWS. Conclusie is dat het nu nog te vroeg is om echt goed te kunnen evalueren hoe de zorgverlening verloopt. Indicatie is dat partijen in oktober 2022 bij elkaar komen.

Als algemene indruk wordt aan de Commissie overgebracht dat er zorgvuldig teams zijn opgetuigd om de zorg te faciliteren, met de kanttekening dat de sportsector zich inhoudelijk niet kan en wil mengen in de kwaliteit van de door de zorgprofessionals geleverde zorg. Het belang om met elkaar te evalueren en daar gezamenlijk lessen uit te trekken wordt onderstreept.

Het bij de start van deze vergadering benoemde actiepoint ten aanzien van de communicatie en verwijzing naar Slachtofferhulp Nederland wordt meegenomen.

Anouk Visser-Jong licht toe dat zij vorige week met de **minister van langdurige zorg & sport** (Conny Helder) een gesprek heeft gevoerd over de nazorg aan sporters. Er is een kleine groep oud-turnsters die deelneemt aan het UMCG traject. Er is blijkt sprake van een grote groep die nog zorg nodig heeft. En nog niet terecht kan op andere plekken in het land. In het gesprek met de minister is onder andere aan de orde geweest dat het UMCG traject na de evaluatie ook breder – landelijk – ingezet wordt. De Commissie concludeert dat de excentrische locatie van het programma (Groningen) een drempel vormt.

Er is doorgesproken over het **eigen risico** op zorg. De algemene conclusie van de Commissie is dat het zorgelijk is dat het eigen risico voor (oud-)sporters een blokkade kan vormen voor de toegang tot de juiste zorg. Het ter discussie stellen of dit eigen risico op één of andere manier kan worden weggenomen voor deze sporters blijft wat de Commissie betreft een punt van aandacht, met de kanttekening dat dit een ingewikkeld en politiek punt is en een veel bredere precedentwerking kan veroorzaken.

Tegemoetkomingsregeling:

De KNGU geeft een update van de laatste stand van zaken (d.d. 22 juni 2022): er zijn 90 aanvragen binnengekomen bij CBKZ. 25 aanvragen zijn inmiddels zijn goedgekeurd en door de KNGU uitbetaald. De KNGU krijgt alleen de benodigde informatie over de aanvragen die zijn goedgekeurd, ten behoeve van de uitbetaling van de tegemoetkoming. De bond heeft geen zicht op de periode of achtergrond van de aanvragen.

Het **aantal van 90 aanvragen past binnen de inschatting die bureau Verinorm vooraf had gemaakt** (tussen 50-100). De voorzitter concludeert dat er substantiële voortgang is gemaakt sinds half maart, op basis van het feit dat er 90 aanvragen in behandeling zijn waarvan er 25 tot afronding zijn gebracht.

5. Keten Sport & Integriteit (zijdelings van relevant voor de opdracht van de Commissie)

Doorrekening visie sport & integriteit

De door NOC*NSF gepubliceerde doorrekening van de visie Sport & Integriteit is een oproep aan Nederland (de Rijksoverheid, de lokale overheid en de sportsector zelf) om te investeren in een veilige sportomgeving. Deze doorrekening onderstreept dat integriteit in de sport hoog op de agenda moet staan en heeft een eerste positieve beweging veroorzaakt, in de kamerbrief (d.d. 24 juni 2022) stelt de overheid dat een **bijdrage van 3 miljoen euro** wordt vrijgemaakt. Dit betreft een bijdrage aan structurele kosten, met name gericht op preventie en educatie (bijscholen, opleiden van trainers, sportersbegeleiding). Deze financiële bijdrage van het Rijk neemt echter niet weg dat de hele maatschappij echt een serieuze inspanning moet doen om grensoverschrijdend gedrag terug tot een minimum te beperken en het gesprek hierover gaande te houden.

NOC*NSF licht toe dat de eerste stappen naar een **normenkader grensoverschrijdend gedrag** zijn gezet. Een werkgroep – waar onder andere Jan Loorbach in zit - bespreekt onder andere: waar hebben we het precies over, in het licht van grensoverschrijdend gedrag? Wat is wel en niet toelaatbaar? Hoe toon je aan wat er heeft plaatsgevonden en welke maatregelen zijn dan passend? En er zijn ook zaken waarvan je mogelijk kan inschatten dat je die met een goed gesprek of bemiddeling, bijscholing of andere maatregelen vanuit het bestuur kan ondervangen.

De inschatting is dat NOC*NSF de eerste uitgangspunten van het normenkader bespreekt op de eerstvolgende Algemene Ledenvergadering in november. Daarna volgt de uitwerking en besluitvorming op de Algemene Ledenvergadering van mei 2023.

Vanuit de Commissie wordt opgemerkt dat **het beter codificeren van grensoverschrijdend gedrag, en een systeem van handhaven, erg gecompliceerd is**. Het systeem van tuchtrecht is in oorsprong vooral bedoeld om te handhaven en niet om melders (slachtoffers) genoegdoening te verschaffen. Daar is een spanningsveld ontstaan. Ten slotte merkt Jan Loorbach op dat een belangrijk aandachtspunt zit in het feit dat de veiligheid van de melder gewaarborgd moet blijven en in deze vertrouwelijkheid een verhaal moet kunnen doen zonder dat daar een directe procedurele consequentie aan zit. Nu kan de situatie ontstaan dat de sportbond automatisch te maken krijgt met een vervolgingsplicht, terwijl de melder daar geen behoefte aan heeft of dit na overleg met deskundigen zelfs perse niet wil. Kortom, er zijn voldoende redenen om binnen deze werkgroep goed te kijken naar andere mogelijkheden en maatregelen ten aanzien van bemiddeling en begripsvorming.

Anouk Visser-Jong refereert hierbij aan haar eerder genoemde gesprek met de minister van langdurige zorg & sport, die heeft aangekondigd dat ze een **onderzoek gaat doen naar het sporttuchtrecht in Nederland**. Dat onderzoek moet eind 2022 dit jaar afgerond zijn en richt zich onder andere op bovenstaande vragen. De sportbonden hebben bij het ISR specifiek aandacht gevraagd voor de sfeer en cultuur in de contacten met melders, beklagden en sportbonden, waarbij structureel een gebrek aan empathie wordt ervaren.

Tevens heeft Anouk Visser-Jong bij de minister gepleit voor een **bewustwordingscampagne**: wat hoort bij (top)sport, en wat hoort niet bij (top)sport? Er zijn te veel algemeen geaccepteerde associaties met topsport, die niet waar zijn. (Een trainer hoort niet te bepalen wat een sporter eet, of hij of zij naar een feestje mag. Toch lijken veel ouders het beeld te hebben dat dit wel bij topsport hoort.)

Onlangs sprak de NOC*NSF-directie met Mariette Hamer (per 1/4/2022 aangesteld als regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag). Zij gaat voortvarend te werk en de **bevindingen wat een effectieve aanpak zou kunnen zijn vanuit het perspectief van de Rijksoverheid**, worden in het najaar verwacht. Als de bevindingen gepubliceerd worden dan delen we deze ook in de Commissie, die van deze ontwikkelingen op de hoogte wenst te blijven.

CVSN

Het CVSN is **fors opgeschaald**, vooruitlopend op de te verwachten investering van de overheid. Er is nog steeds sprake van een stijging in het aantal meldingen, niet zozeer vanuit turnen maar in algemene zin.

6. Toekomstperspectief (zijdelings relevant voor de opdracht van de Commissie)

Sportagenda 2032

Onlangs heeft NOC*NSF de sportagenda 2032 vastgesteld. Natuurlijk is sportplezier de belangrijkste term in de ambitie. Integriteit is een van de prioriteiten. Dat sociaal en veilig sporten expliciet benoemd staat, is een bevestiging hoe hoog dit op de agenda's van de sportsector en met name de bonden moet staan. Aandacht voor sociale veiligheid draagt substantieel bij aan sportplezier.

KNGU-organisatie en inbedding aanbevelingen

De inbedding van de aanbevelingen voor de korte en langere termijn is aan het begin van de vergadering uitgebreid ter sprake gekomen. De cultuurverandering, specifiek ten aanzien van pedagogiek en veilige sport, komt langzaam maar zeker in beweging. In de praktijk nog lang niet overal ingebed en verankerd, maar in de belangrijkste beleidslijnen heeft dit de hoogste prioriteit. De KNGU licht toe dat, ondanks een behoorlijk verloop het afgelopen jaar, zij werkt aan een goede basis. De KNGU heeft de positie van technisch directeur ingevuld en is nog op zoek naar een nieuwe algemeen directeur. Tot die tijd is Ton Leeggangers als interim-directeur betrokken bij de Opvolgingscommissie. Voor het heren turnen is een waarnemend bondscoach aangesteld, op korte termijn wordt ook de presentatie van de invulling van de technische staf bij de vrouwen verwacht. De voorzitter concludeert dat de organisatie nog niet voltallig is, maar er voldoende vertrouwen is dat de continuïteit gewaarborgd wordt.

7. Afsluiting

De vergadering wordt afgesloten. De voorzitter merkt op dat er voldoende continuïteit zit in de voortgang en dat naar aanleiding van deze vergadering weer een openbaar verslag wordt opgesteld.

8. Resumé

- Er is wezenlijke vooruitgang geboekt in het vereenvoudigen van de tegemoetkomingsregeling; dat blijkt zowel uit de reacties van de oud-sporters als uit het aantal ontvangen (en deels al gehonoreerde) aanvragen. Desondanks is er een groep die aan het begin staat van het traject en extra zorg/ondersteuning kan gebruiken. De KNGU gaat extra communiceren over het sportloket van SHN.
- Op het gebied van nazorg is het nog te vroeg om evaluaties te organiseren. Mogelijk komen partijen in oktober bij elkaar.
- Het thema integriteit in de sport is een grotere beweging aan het worden. De rijksoverheid blijft zich actief inzetten op dit thema, onder andere met een substantiële extra bijdrage van 3 miljoen euro voor educatie en preventie in de sport. Sociale veiligheid staat ook hoog op de Sportagenda voor 2032.
- De mogelijkheden en beperkingen van sporttuchtrecht en de codificering van grensoverschrijdend gedrag (normenkader) zijn onderwerp van gesprek. Ook andere vormen van bemiddeling (gesprek, bestuurlijke maatregelen, bijscholingen) zijn hier onderdeel van.
- Aansluitend op de gedachten over het normenkader, is ook een concrete suggestie voor een bewustwordingscampagne (wat hoort bij (top)sport, en wat niet?) voorgelegd aan de minister.
- De KNGU heeft prioriteit gegeven aan het verankeren van de visie op de gymnsport en het thema 'sociaal veilige club' in het beleid. Vier projecten moeten ervoor zorgen dat ook het product- en dienstenaanbod volledig in lijn van deze visies worden doorontwikkeld.
- De cultuurverandering in de (gym)sport moet zichzelf gaan dragen en ontwikkelen. De landelijke en lokale evenementen en wedstrijden zijn essentieel om veranderingen zichtbaar te maken. Het goede voorbeeld blijven geven is nodig om de clubbestuurders, sporters en fans mee te krijgen en met open vizier naar de toekomst te laten kijken.